

Η παρουσία των Διακονισσών στη χριστιανική παράδοση

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](http://www.pemptousia.gr/?p=92302)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=92302>]

Γενικώς, με τις διακόνισσες ασχολούνται Ιεροί Κανόνες: ΙΘ΄ της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, ΙΕ΄ της Δ΄ Οικουμενικής, ΙΔ΄, ΙΕ΄, Μ΄, ΜΗ΄της Πενθέκτης Οικουμενικής και ΜΔ΄του Μ. Βασιλείου. Συγκεκριμένα ο Μ. Βασίλειος υπογραμμίζει: «Ημείς ουν της διακόνου το σώμα, ως καθιερωμένον, ουκ έτι επιτρέπομεν εν χρήσει είναι σαρκική»[71].

Η Δ΄ Οικουμενική (451 μ.Χ.), στην οποία συμμετείχαν αρκετοί σπουδαίοι επίσκοποι, ζήτησε τη γνώμη μίας γυναίκας προκειμένου να μπορέσει να λάβει τη σωστή απόφαση. Η γυναίκα αυτή ήταν η Αγία Ευφημία. Το άφθαρτο λείψανό της φυλασσόταν τότε στην Κωνσταντινούπολη, όπως και σήμερα. Τοποθέτησαν, λοιπόν, στο ιερό λείψανο ένα ορθόδοξο και ένα μονοφυσιτικό δογματικό κείμενο. Σφράγισαν τον τάφο και το πρωί που το άνοιξαν είδαν στα χέρια της αγίας το ορθόδοξο κείμενο, ενώ στα πόδια της βρισκόταν το αιρετικό κείμενο[72].

Στον Θεοδοσιανό κώδικα αναφέρεται ότι οι διακόνισσες έπρεπε σε μερικές περιπτώσεις να έχουν περάσει την ηλικία των εξήντα ετών[73]. Σε μερικές, όμως, περιπτώσεις γίνονταν και κάποιες εξαιρέσεις στη χειροτονία διακονισσών ως προς την ηλικία. Συγκεκριμένα τέτοια εξαίρεση έγινε όσον αφορά στην Ολυμπιάδα, την οποίαν αν και πολύ νέα, «χήραν γενομένην ..., διάκονον έχειροτόνησε Νεκτάριος»[74]. Στον ΙΕ΄ κανόνα της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου σημειώνεται για τις διακόνισσες: «Να μη χειροτονεΐται γυναίκα διάκονος προτού γίνει σαράντα ετών και αυτή ύστερα από ακριβή δοκιμασία. Αν αφού δέχθηκε τη χειροθεσία και παρέμενε για κάποιο χρονικό διάστημα στο λειτούργημα, παντρευτεί, περιφρονώντας τη χάρη του Θεού, αυτή να αναθεματίζεται μαζί μ΄ εκείνον που την παντρεύτηκε»[75].

Ο καθηγητής Θεόδωρου σημειώνει ότι η Πενθέκτη εν Τρούλλω Σύνοδος προσπαθούσε να ενθαρρύνει τις ευσεβείς γυναίκες στο να χειροτονούνται διακόνισσες. Είναι φανερό στον 40όν κανόνα αυτής σημειώνει: «Έν γάρ τῷ θείῳ Ἀποστόλῳ γέγραπται, ἐξήκοντα ἐτῶν τήν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι χήραν· οἱ δέ ἱεροὶ κανόνες τεσσαράκοντα ἐτῶν τήν διακόνισσαν χειροτονεῖσθαι παραδῶκασι, τήν ἐκκλησίαν χάριτι θείᾳ κραταιοτέραν γινομένην καί ἐπὶ τά πρόσω βαίνουσαν ἑωρακότες, καί τό τῶν πιστῶν πρός τήν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν πάγιόν τε καί ἀσφαλές· ὅπερ καί ἡμεῖς ἄριστα κατανοήσαντες, ἀρτίως διωρισάμεθα, τήν εὐλογίαν τῆς χάριτος, τῷ μέλλοντι τῶν κατὰ Θεόν ἀγώνων ἐνάρχεσθαι, ὥσπερ τινά σφραγίδα ταχέως ἐνσημαινόμενοι, ἐντεῦθεν αὐτόν πρός

τό μή ἐπί πολύ ὀκνεῖν καί ἀναδύεσθαι προβιβάζοντες, μᾶλλον μέν οὖν πρός τήν τοῦ ἀγαθοῦ παρορμῶντες ἐκλογήν καί κατάστασιν»[76].

Ο ἅγιος Επιφάνιος τονίζει χαρακτηριστικά «ὅτι το μέν διακονισσών τάγμα ἐστίν εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἀλλ’ οὐχί εἰς το ἱερατεύειν». Επιπλέον ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τῶν διακονισσῶν ὁ Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐπισημαίνει τήν ἀπαραίτητη συμμετοχή τους στίς βαπτίσεις τῶν γυναικῶν: «Καὶ ὅτι μέν διακονισσῶν τάγμα ἐστίν εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλ’ οὐχί εἰς τὸ ἱερατεύειν, οὐδέν τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπειν, ἔνεκεν δὲ σεμνότητος τοῦ γυναικείου γένους ἢ δι’ ὥραν λουτροῦ ἢ ἐπισκέψεως πάθους ἢ πόνου, καὶ ὅτε γυμνωθεῖ σῶμα γυναίου, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνδρῶν ἱεουργούντων θεαθεῖ, ἀλλ’ ὑπὸ διακονίσσης ...»[77].

Απὸ τα παραπάνω γίνεται σαφές ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦσαν ἰσότιμη τὴ γυναῖκα με τὸν ἄνδρα, γιὰ το λόγο αὐτό δε δέχονταν τὴ νομοθεσία ποὺ ἦταν καταδικαστική γιὰ τὴ γυναῖκα, ἐνῶ ἀφηνε τὸν ἄνδρα νὰ ζεῖ στο «απυρόβλητο σύμπαν τοῦ». Ἀκόμα καὶ στο γάμο εἰσήγαγαν καινοτομίες, ἀφοῦ ἀντιμετώπισαν τοὺς δύο συζύγους ὡς ἴσους. Οἱ σύζυγοι κλήθηκαν νὰ ἀγωνιστοῦν καὶ νὰ κερδίσουν τὸ μετάλλιο στο δύσκολο ἀθλημα τῆς ἀγάπης, ἡ ποῖα αὐξάνει τὶς πνευματικές διαστάσεις τῆς συζυγίας καὶ οδηγεῖ τὸ γάμο στὴν οἰκογένεια ποὺ εἶναι ἡ «κατ’ οἶκον Ἐκκλησία». Το ὅτι ο βασικὸς σκοπὸς τοῦ Γάμου εἶναι ἡ ἀλληλοβοήθεια καὶ ἡ ἀλληλοσυμπλήρωση δείχνει ὅτι οἱ δύο σύζυγοι ἀποτελοῦν μία ἀδιάρρηκτη ἐνότητα ἀπέναντι στο Θεό, με ἴσα δικαιώματα καὶ υποχρεώσεις.

Μέσα ἀπὸ τα πατερικά κείμενα διακηρύττεται ἡ ἰσοτιμία τῆς γυναῖκας με τὸν ἄνδρα. Γιὰ τοὺς Πατέρες καὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα δὲν διακρίνονται σε φύλα. Εἶναι πρόσωπα ποὺ ἀπὸ τὴν μία φανερῶνουν τὸν ἐσώτατο ἐαυτό τοὺς ὡς μυστηριακὴ «ετερότητα», χαρισματικὸς πλοῦτος τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀποκαλύπτουν τὴν ταυτότητα διὰ τῆς χάριτος, ὅταν συγκλίνουν πρὸς τὸ κοινὸ Ἀρχέτυπο, καὶ γίνονται ἓνας νέος ἄνθρωπος «εἰς ἐν Χριστῷ».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στὴν ἐργασία αὐτὴ ἀναφερθήκαμε στὴ θέση τῆς γυναῖκας μέσα ἀπὸ τα πατερικά κείμενα. Ἐπιλέξαμε τα κείμενα ἐκεῖνα μέσα ἀπὸ τα ποῖα φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι οἱ πατέρες θεωροῦσαν ἰσότιμη τὴ γυναῖκα με τοὺς ἄνδρες. Βέβαια, ὑπάρχουν χωρία ἀπὸ πονήματα τῶν ἰδίων Πατέρων, ποὺ ὅταν κάποιος ἐπιλέξει ορισμένες προτάσεις καὶ τὶς ἀπομονώσει φαίνεται σαν νὰ ὑπῆρχε διάχυτη μία τάση υποτίμησης τοῦ γυναικείου φύλου. Δὲν εἶναι, ὅμως, ἔτσι. Ἀς μὴν ξεχνάμε ὅτι στο Χριστιανισμό τὸ Πρόσωπο ποὺ τιμάται περισσότερο μετὰ τὸν Τριαδικὸ Θεό εἶναι ἡ ἴδια ἡ Παναγία. Μία γυναῖκα, ἡ Παναγία γίνεται ἡ νέα Εὐα, διὰ τῆς ποῖας ἡ «αρά» τῆς πρώτης

Εύας, εκλείπει. Και δι' αυτής γεννάται ο Νέος Αδάμ, ο ενανθρωπήσας Θεός Λόγος, για να διορθώσει το σφάλμα του προπάτορος Αδάμ και να νικήσει το θάνατο για χάρη του ανθρώπου.

Η γυναίκα, λοιπόν, μέσα από το πρόσωπο της Παναγίας εξυψώνεται. Οι Πατέρες αναφέρθηκαν και στο ρόλο της γυναίκας ως διακόνισσας. Θεώρησα πρόπον να μην κάνω εκτενέστερη αναφορά στο ρόλο της γυναίκας σε σχέση με τη χειροτονία της ως διακόνισσα, αφού έχει αναφερθεί εκτενώς στο θέμα ο πρώην πρύτανης και αγαπημένος μου καθηγητής κ. Ευάγγελος Θεοδώρου και υπάρχει και η σχετική διδακτορική διατριβή του. Οποιαδήποτε επιπλέον εκτενέστερη αναφορά μου στη χειροτονία των γυναικών, από αυτή που παρουσίασα σήμερα, θα ωχριούσε γενικότερα μπροστά σε όσα έχει γράψει και έχει πει ο κ. Καθηγητής.

[71] Μ. Βασιλείου, *Επ. 199 – Η Αμφιλοχίω περί κανόνων*, ΜΔ, PG 32, 729.

[72] Προς το Λέοντα.

[73] Codex Theodosianus, XVI, II : *De episcopis et clericis*, νόμ. 27, έκδ. Mommsen-Mayer 1905, σ. 843.

[74] Σωζομένου Σχολαστικού, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, VII, 9, PG 67, 1537.

[75] Δ' Οικουμενική Σύνοδος, κανών ιε', εν Αμ. Αλιβιζάτου, *Οι Ιεροί κανόνες και οι εκκλησιαστικοί νόμοι*, εν Αθήναις 1949, σ. 54.

[76] Ε. Θεοδώρου, *Η χειροτονία ή χειροθεσία των διακονισσών*, εν Αθήναις 1954, σ. 318.

[77] Επιφανίου Κύπρου, Πανάριον, PG 42, 744D.